

PSIXOLOGIK XIZMATNI TASHKIL QILISHDA ARTERRAPIYANING O'RNI

Ilmiy rahbar: Akbaraliyeva Asilaxon Tojiddinovna

Toshkent amaliy fanlar Unversiteti

“Psixalogiya” kafedrasi o'qituvchisi

Mamasolieva Munira

Pedagogika fakulteti Psixalogiya yo'nalishi

2-bosqich talabasi

Annotatsiya; Art-terapiya (inglizcha: art — „san'at“ + terapiya- davolash) - san'at va ijodkorlikdan foydalanishga asoslangan psixoterapiya va psixologik korreksiyaning yo'nalishlaridan biri. So'zning tor ma'nosida art-terapiya odatda mijozning psixo-emotsional holatiga ta'sir ko'rsatishga qaratilgan vizual art terapiyani anglatadi .

Art-terapiyaning asosiy maqsadi o'zini namoyon qilish va o'zini o'zi bilish qobiliyatini rivojlantirish orqali ruhiy holatni uyg'unlashtirishdir.. San'atdan terapevtik maqsadlarda foydalanishning ahamiyati shundaki, u turli xil his- tuyg'ularni : sevgi, nafrat, xafagarchilik, g'azab, qo'rquv, quvonch va boshqalarni ramziy ravishda ifodalash va o'rganish uchun ishlatilishi mumkin..Art-terapiya texnikasi insonning ichki „men“i mazmuni u chizgan rasm yoki haykaltaroshlik qilganda vizual tasvirlarida aks etadi, degan xulosaga asoslanadi , bunda psixikaning holati o'zgaradi.

Psixoanaliz nuqtai nazaridan, art-terapiyaning asosiy mexanizmi sublimatsiyadir

Kalit so'zlar: Arterapiya; Artterapiyaning turlari; Arterapiya uchun ko'rsatmalar;

Biblioterapiya; Agressiya; mozaika; freska;

Atama tarixi

Adrian Xill — Gavrelle orqasida, 1917 yil

„Art terapiya“ atamasi (so'zma-so'z: san'at bilan davolash) rassom Adrian Xill tomonidan 1938-yilda sanatoriylarda sil kasalligi bilan og'riqan bemorlar bilan ishini tavsiflash jarayonida kiritilgan. Ushbu usullar AQShda Ikkinchi Jahon urushi paytida fashistlar lagerlaridan olingan bolalar bilan qo'llanilgan. Dastlab, art-terapiya Z. Freyd va K. G. Yungning psixoanalitik qarashlarini aks ettirdi, unga ko'ra mijozning badiiy faoliyatining yakuniy mahsuloti (chizma, haykaltaroshlik, montaj bo'ladimi) uning ongsiz aqliy jarayonlarini ifodalaydi. 1969-yilda Amerikada Amerika Art Terapiya Uyushmasi tashkil etildi.

“Art” so'zi san'at, ijod, rasm ma'nolarini ifodalaydi. Bunga misol sifatida rassomlik, bo'yoqsiz chiziqlar bilan rasm solish san'ati — grafika, haykaltaroshlik kabi san'at turlarini keltirish mumkin. Grekcha “terapiya” so'zi esa “davolash” ma'nosini anglatadi. Art-terapiya mohiyatida inson san'atning biror turi bilan mashg'ul bo'lar ekan — chizadi yoki yasaydi — bunda u kechinmalari va ichki dunyosini namoyon qiladi degan tushuncha yotadi. Art terapiya insonga san'at orqali, psixologik muammolarini hal qilishiga ko'maklashadi. Davolovchi mashg'ulotlar albata art-terapevt, psixolog yoki psixoterapevt

ishtirokida o'tkazilishi shart. Art-terapiya usuli o'z oldiga qator psixologik vazifalarni qo'yadi. Shu sabab unda mutaxassis ishtiroki va maslahati zarur.

Art-terapiya - an'anaviy talqin: eng rivojlangan, eng ko'p ishlatiladigan va texnik jihatdan eng oddiy art-terapiya shakli. Bu rasm, haykaltaroshlik, arxitektura. U an'anaviy ravishda barcha turdagi chizmalarni (o'zini chizish, rasm, grafika, monotip va boshqalar), mozaikani, bo'yanish ishlarini va tanani bo'yashni ("butun tanada" yoki "yuzda" rasm turi sifatida) o'z ichiga oladi. inshootlar, har qanday modellashtirish, kollajlar, badiiy fotografiya (fototerapiya) va badiiy ijodning juda ko'p turlari, bu erda biror narsa to'g'ridan-to'g'ri qo'lda amalga oshiriladi. Art-terapiya - an'anaviy talqin: eng rivojlangan, eng ko'p ishlatiladigan va texnik jihatdan eng oddiy art-terapiya shakli. Bu rasm, haykaltaroshlik, arxitektura. U an'anaviy ravishda barcha turdagi chizmalarni (o'zini chizish, rasm, grafika, monotip va boshqalar), mozaikani, bo'yanish ishlarini va tanani bo'yashni ("butun tanada" yoki "yuzda" rasm turi sifatida) o'z ichiga oladi. inshootlar, har qanday modellashtirish, kollajlar, badiiy fotografiya (fototerapiya) va badiiy ijodning juda ko'p turlari, bu erda biror narsa to'g'ridan-to'g'ri qo'lda amalga oshiriladi.

Art-terapiyaning rivojlanish muammolari bo'lgan bolalarga ijobiy ta'siri ayniqsa qimmatlidir. Batafsil L.S. Vygotskiy o'z tadqiqotlarida aniqladi alohida rol Badiiy faoliyat nafaqat aqliy funktsiyalarni rivojlantirish, balki muayyan rivojlanish muammolari bo'lgan bolalarda turli xil san'at turlarida ijodiy namoyonlarni faollashtirish.

Art-terapiya turlari

-Tor ma'noda aytadigan bo'lsak, art-terapiya — bu tasviriy san'atga asoslangan chizma terapiyasi (izoterapiya). O'qish va ijtimoiy moslashishda qiyinchiliklarga duch kelgan bolalar va o'smirlar orasida nevrotik va psixosomatik kasalliklarni aniqlash va tuzatish uchun mashhurdir. Bu jarayon rasm chizgan insonning hissiy holatini ifodalaydi.

-Biblioterapiya (shu jumladan ertak terapiyasi) — badiiy kompozitsiya va badiiy asarlarni ijodiy o'qish yoki yaratish.

- Musiqqa terapiyasi
- Drama terapiyasi
- Raqs terapiyasi
- Qo'g'irchoq terapiyasi
- Qum terapiyasi
- Haykal terapiyasi
- Fototerapiya
- O'yin terapiyasi
- Metaforik assotsiativ xaritalar yordamida terapiya.

Art terapiya uchun ko'rsatmalar

Hissiy rivojlanishdagi qiyinchiliklar, stress, depressiya, kayfiyatning pasayishi, hissiy beqarorlik, hissiy reaksiyalarning impulsivligi, boshqa odamlarning hissiy rad etish, yolg'izlik hissi, shaxslararo nizolar, oilaviy munosabatlardan norozilik, xavotirning kuchayishi, qo'rquv, fobiya, salbiy „o'z-o'zini anglash“, o'zini past baholash

Art terapiya vazifalari

K.Rudestamga ko'ra[norasmiy manba?], art-terapiya vazifalari quyidagilar:

-Агрессия ва бoшqа салбий his-tuyg'ular uchun ijtimoiy jihatdan maqbul bo'lgan joy ajratish.

-Yordamchi usul sifatida davolash (psixoterapiya) jarayonini osonlashtirish.

-Psixodiagnostika uchun material olish.

-Bostirilgan fikrlar va his-tuyg'ular bilan ishlash.

-Mijoz bilan aloqa o'rnatish.

-O'z-o'zini nazorat qilishni rivojlantirish.

-Tuyg'ular va his-tuyg'ularga e'tibor qaratish.

-Ijodkorlikni rivojlantirish va o'z-o'zini hurmat qilishni oshirish.

Art-terapiya to'rtta yo'nalishda ifodalanadi: art-terapiyaning o'zi (tasviriy san'at orqali psixoterapiya), drama terapiyasi (sahna o'yinlari orqali psixoterapiya), raqs-harakat terapiyasi (harakat va raqs orqali psixoterapiya) va musiqa terapiyasi (tovushlar va musiqa orqali psixoterapiya).

asoschisi Rus maktabi Art terapiya, to'g'ri, A.I. Kopitin - uning fundamental asarlari Rossiyada ham, chet elda ham tanilgan. LEKIN

Uning ishlanmalarida ta'limda art-terapiyadan foydalanishdan maqsad psixo-tuzatish, diagnostika va psixo-profilaktika salohiyatini amalga oshirish orqali o'quvchilarning sog'lig'ini saqlash yoki tiklash va ularni ta'lim muassasasi sharoitlariga moslashtirishdir.

Bunday darslarni o'tkazish o'qituvchidan art-terapiya faoliyatiga xos bo'lgan maxsus bilim va ko'nikmalarga ega bo'lishni talab qiladi.

Art-terapiya texnologiyalarining amaliy misollari

Art terapiya - an'anaviy talqin: art-terapiyaning eng rivojlangan, eng ko'p qo'llaniladigan va texnik jihatdan eng oddiy shakli. Bu rasm, haykaltaroshlik, arxitektura. U an'anaviy ravishda barcha turdagi chizmalarni (o'zini chizish, rasm, grafika, monotip va boshqalar), mozaikani, bo'yanish ishlarini va tanani bo'yashni ("butun tanada" yoki "yuzda" rasm turi sifatida) o'z ichiga oladi. inshootlar, barcha turdagi modellashtirish, kollajlar, badiiy fotografiya (fototerapiya) va boshqa ko'plab turdagi badiiy ijodkorlik bu erda biror narsa to'g'ridan-to'g'ri qo'l bilan amalga oshiriladi.

Musiqa terapiyasi - bu ta'sir kuchi, imkoniyatlar kengligi, mavjud empirik material jihatidan nihoyatda boy yo'nalish. **Vokal terapiyasi** - alohida holat - ovozni davolash, stressni bartaraf etish yoki diagnostika uchun tebranish mexanizmlarini qo'llash.

Biblioterapiya (ijodiy yozish), ijodiy "yozuv", kompozitsiya orqali adabiyotga asoslangan o'zini namoyon qilish.

drama terapiyasi - hozirgi davrda eng rivojlangan yo'nalishlardan biri. Dramaterapiyaning keng qo'llanilishi va samaradorligining sabablaridan biri - zamonaviy dunyoda insonning o'yin salohiyatiga doimiy (surunkali) talabning etishmasligi, bolalar va kattalarning "o'yin-kulgisi", kuchli xalq o'yin madaniyatining yo'qolishi. shunday.

qo'g'irchoq terapiyasi (qo'g'irchoqlar va qo'g'irchoqlar bilan niqob terapiyasi ishlaydi) - foydalanish mumkin turli yo'nalishlar.

park terapiyasi - bog'lar va madaniyat bog'lari kabi ko'p funktsiyali tabiiy va dam olish majmualarining inson organizmiga shifobaxsh va rekreatsion ta'siridan foydalanish.

ertak terapiyasi - ertaklardan shifo, shifo uchun foydalanish. Ertaklar tuzish, aytib berish, drammatizatsiya qilish, chizish va hokazo. Ertak bolani qo'rquvni samarali yengishga o'rgatadi.

O'yin terapiyasi - tashqi dunyo va shaxsiy rivojlanish bilan munosabatlarni modellashtirish usuli sifatida bola uchun tabiiy bo'lgan faoliyat - o'yinlardan foydalanish. O'yin sizga kuchlanishni engillashtirishga, depressiyadan xalos bo'lishga imkon beradi, o'z-o'zidan ifodalangan jismoniy va kognitiv faollikni rag'batlantiradi, bolani hissiy qulaylik muhitiga cho'mdiradi.

So'nggi yillarda ta'lim va ta'lim jarayonida rivojlanish muammolari bo'lgan bolaga san'atning ta'siri mexanizmiga mutaxassislarining qiziqishi ortib bormoqda, shuning uchun zamonaviy maxsus psixologiya va pedagogika asosan san'atning turli turlaridan foydalanishga qaratilgan. tuzatish ishlarida bolaning barkamol shaxsini tarbiyalashning muhim vositasi sifatida.

IN Yaqinda san'at yordamida tuzatish ishlarining bir nechta yo'nalishlari mavjud: psixofiziologik - psixosomatik buzilishlarni tuzatish; psixoterapevtik - kognitiv va hissiy sohalarga ta'sir qilish; psixologik - katartik, tartibga solish, kommunikativ funktsiyalar; ijtimoiy-pedagogik - estetik ehtiyojlarni rivojlantirish, umumiy va badiiy-estetik ufqlarini kengaytirish, bolaning ijodkorlik salohiyatini faollashtirish. Ushbu yo'nalishlarni amaliy amalga oshirish psixo-tuzatish yoki tuzatish-rivojlantiruvchi usullar doirasida amalga oshiriladi.

Art terapiya- art-terapiya - Freyd va Yung g'oyalari asosida paydo bo'lib, ular psixiatrik kasalliklarni chizish yordamida davolash usulini ishlab chiqdilar. Usul bir kishi orqali haqiqatga asoslangan edi tasviriy san'at o'z his-tuyg'ulari va tajribalarini ifoda etdi va shu bilan o'zini ulardan ozod qildi.

Faol va passivni ajrating art terapiya. Birinchisi, mustaqil ijodkorlikni rag'batlantirishni o'z ichiga oladi, passiv - allaqachon mavjud san'at asarlaridan foydalanishga asoslangan. Bu guruh va individual bo'lishi mumkin. Texnologiya art terapiya Art terapiya maxsus jihozlangan xonada va ishtirokida amalga oshiriladi art-terapevt. Kurs davomida ishlatiladi: chizmachilik, rangtasvir, grafika, haykaltaroshlik, bo'rtirma, fotografiya, modellashtirish, o'ymakorlik, pirografiya, gobelen, mozaika, freska, yog'och o'ymakorligi, mo'yna, teri, mato va boshqalar. Material sifatida ular tabiiy material sifatida ishlatilishi mumkin (gil, bo'r, qum, barglar, toshlar, shoxlar, sabzavotlar, mevalar va boshqalar va sun'iy (bo'yoq, gouache, qog'oz, plastilin, sellofan arqon va boshqalar).

Ilovalar, xususiyatlar va funktsiyalar art terapiya.

Art terapiya bir nechtasini bajaradi funktsiyalari: o'zini namoyon qilish, shaxs va jamiyatdagi munosabatlarni rivojlantirish, stressdan xalos bo'lish, ba'zi psixologik muammolarni amalga oshirishga yordam beradi. Yaqinda xususiyatlar **art terapiya** ta'minlash uchun keng foydalaniladi psixologik yordam turli xil hissiy va xulq-atvori buzilgan bolalar; sekin rivojlanish bilan.

Jamiyat rivojlanishidagi gumanistik tendentsiya barkamol shaxs nazariyasini yaratish bilan uzviy bog'liq bo'lib, unda rivojlanayotgan dunyoda rivojlanayotgan shaxs g'oyasi amalga oshiriladi.

Bolaning dunyoni bilishi uning rivojlanishining butun yo'lida madaniy-ma'rifiy makonda ta'lim va tarbiya jarayonida sodir bo'ladi. L. S. Vygotskiy o'zining madaniy-tarixiy konsepsiyasida "mazmun jihatidan madaniy rivojlanish jarayonini shaxs va dunyoqarashning rivojlanishi sifatida tavsiflash mumkin.

bolaning ko'rish qobiliyati." Madaniy-ma'rifiy makonda muammolari bo'lgan bolaning rivojlanishi zarurligiga ishora qilib, u bunday bolaning rivojlanishi odatdagidan boshqacha davom etishini ta'kidlaydi. Shuning uchun, "amalga oshirish uchun maxsus yaratilgan madaniy shakllar kerak madaniy rivojlanish nuqsonli bola

L. S. Vygotskiy muammoli bolaning shaxsiyati submadaniyatini shakllantirishda san'at vositalariga alohida ahamiyat berdi. U bolalarning turli xil badiiy va ijodiy faoliyatda ishtirok etishi zarurligini ta'kidladi.

IN o'tgan yillar ta'lim va tarbiya jarayonida muammolari bo'lgan bolaga san'atning ta'siri mexanizmiga mutaxassislarning qiziqishi ortdi. Zamonaviy maxsus psixologiya va pedagogika ko'p jihatdan muammoli bolaning barkamol shaxsini tarbiyalash, uning madaniy rivojlanishining muhim vositasi sifatida tuzatish ishlarida san'atning turli turlaridan foydalanishga qaratilgan.

Hozirgi vaqtda maxsus ta'lim amaliyotida "art terapiya", "art pedagogika" kabi atamalar keng qo'llaniladi. Maxsus ta'limning davlat ta'lim standartlarida "Maxsus ta'limda badiiy pedagogika va artterapiya asoslari" kursi keltirilgan.

XULOSA: Demak, art-terapiya texnologiyalarini badiiy pedagogikada qo'llash sohasidagi tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, san'at shaxsni rivojlantiradi, o'quvchilarning umumiy va badiiy dunyoqarashini kengaytiradi, bolalarning bilish qiziqishlarini ro'yobga chiqaradi. Badiiy pedagogika muammoli bolalarga dunyoni butun boyligi va xilma-xilligi bilan boshdan kechirish va badiiy faoliyat orqali uni o'zgartirishni o'rganish imkonini beradi. San'at, bir tomondan, bola uchun yangi ijobiy tajribalar manbai bo'lib, ijodiy ehtiyojlarni, ularni u yoki bu shaklda qondirish usullarini keltirib chiqaradi, ikkinchi tomondan, u ijtimoiy hayotni amalga oshirish vositasidir. pedagogik texnologiyalar.

Shu munosabat bilan badiiy pedagogika va artterapiyani har tomonlama o'rganish va rivojlantirish milliy ta'limning muqobil maktablarini yanada takomillashtirish yo'lida ijobiy qadam bo'lishi mumkin. Albatta, kamchilik bor ta'lim dasturlari Ushbu fanlarga ko'ra, muammo batafsil o'rganishni, fanlar chegarasini aniqlashni, kasbiy etikaga rioya qilishni talab qiladi. Mavzu, shubhasiz, madaniyat va ta'lim sohasi mutaxassislari uchun amaliy ahamiyatga ega. Mohiyat art terapiya san'at usullari bilan sub'ektlarga terapevtik, tuzatuvchi ta'sir ko'rsatishdan iborat bo'lib, qayta tiklash va travmatik vaziyatdan chiqishda namoyon bo'ladi. Bularning barchasi san'at asarlarini yaratish, ichki tajribalarni tashqi shaklga olib tashlash, keyin esa yangi ijobiy his-tuyg'ular va his-tuyg'ularni yaratish orqali sodir bo'ladi. Uning yordami salbiy his-tuyg'ularni (agressiya, g'azab, jahl, dilsiyohlik) ijodiy shaklda ifodalashda namoyon bo'ladi. Bu orqali kishi o'zida ichki chigallikning yozilganini, kuchli toliqishni his qiladi. Bunday ijodiy faoliyatdan keyin, tinchlanib, sokin tortib qoladi.

Ijodiy mehnat yordamida kishi o'z imkoniyatlarini yuzaga chiqaradi. Art seanslar bolalar va kattalarga har tomonlama uyg'un rivojlanishga erishishida ko'mak beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO`YXATI:

1. Rudestam K. Gruppovaya psixoterapiya. — SPb.: Piter, 2000
 2. Osipova A. A. Obshchaya psixokorreksiya : uchebn. pos. dlya stud. vuzov. — M.: TTs Sfera, 2004
 3. Александр Копытин, Джордж Платтс. Руководство по фототерапии. Москва: Когито Центр, 2009. ISBN 978 5 89353 274 6.
 4. „Исцеление искусством: что такое арт-терапия?“. Лекция Екатерины Воскресенской и Евгении Ефимушкиной в библиотеке им. Н. А. Некрасова (24-ноябр 2018-йil).
 5. Психотерапевтическая энциклопедия / под ред. Карвасарского Б. Д. — 2-е изд. — СПб.: Питер, 2002.
 6. Перейти обратно:1 2 Рудестам К. Групповая психотерапия. — СПб.: Питер, 2000
 7. Перейти обратно:1 2 3 4 Осипова А. А. Общая психокоррекция : учебн. пос. для студ. вузов. — М.: ТЦ Сфера, 2004
 8. Александр Копытин, Джордж Платтс. Руководство по фототерапии. — Москва: Когито Центр, 2009. — ISBN 978 5 89353 274 6.
- ↑ Исцеление искусством: что такое арт-терапия? Лекция Екатерины Воскресенской и Евгении Ефимушкиной в библиотеке им. Н. А. Некрасова (24 ноября 2018).